Siviilitiedustelulainsäädäntö

Heli Heikkola
neuvotteleva virkamies

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

Siviilitiedustelulainsäädännön tavoitteet

- Keskeisin tavoite on Suomen kansallisen turvallisuuden parantaminen

- Suojelupoliisin tiedonhankinnan tarkoituksena on:
  - Suomen kansallisen turvallisuuden suojaaminen
  - valtion ylimmän johdon päätöksenteon tukeminen
  - muiden viranomaisten kansalliseen turvallisuuteen liittyvien tehtävien tukeminen

- Tietoliikennetiedustelun tavoitteena myös uhkien havaitseminen, paikallistaminen ja tunnistaminen tietoverkossa
  - Lisäksi muiden tiedustelumenetelmien käytön mahdollistava funktio
  - Vakavimpien tietoverkkouhkien estäminen / seurausten rajaaminen

"Tällä hetkellä kybertiedustelun torjunta on kansallinen sokeapiste… Kansallisen tiedustelulainsäädännön kehittäminen kybertoimintaympäristössä on välttämätöntä." (Lehto, Limnéll et al.: Suomen kyberturvallisuuden nykytila, tavoitetila ja tarvittavat toimenpiteet tavoitetilan saavuttamiseksi 2017)

Tietoliikennetiedustelu

Tietoliikennetiedustelulla tarkoitetaan Suomen rajan viestintäverkossa ylittävään tietoliikenteeseen kohdistuvaa, tietoliikenteen automatisoituun erotteluun perustuvaa teknistä tiedonhankintaa sekä hankitun tiedon käsittelyä

Kuvan pohjana julkinen merikaapelikartta *The Submarine Cable Maps*. Katkoviivat lisätty

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

Suojelupoliisin valvontakokonaisuus

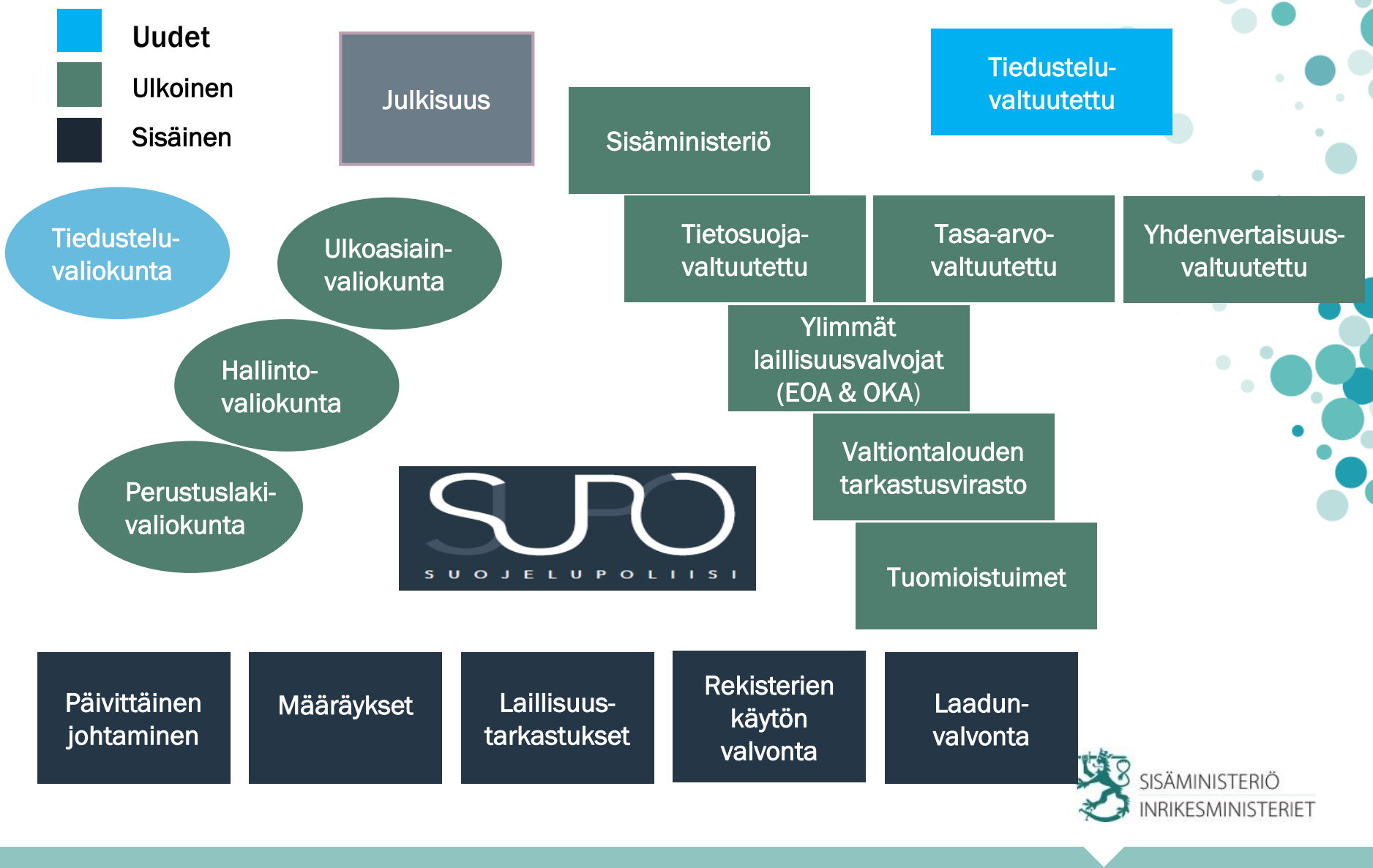

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

Tietoliikennetiedustelu Terrorismin uhka tapausesimerkki

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

Lähtötilanne

- Ulkomaiselta tiedustelupalvelulta saadun tiedon mukaan ISIL on lähettänyt kaksi henkilöä Suomeen
- ISILin väitetään ohjaavan henkilöiden toimintaa irakilaisessa verkossa sijaitsevan keskustelufoorumin kautta
- Kansainväliselle tiedustelutiedolle saadaan vahvistus muista lähteistä
- Suomeen lähetettyjä henkilöitä ei kyetä tunnistamaan muun tiedustelumenetelmän kuin tietoliikennetiedustelun avulla
- Tästä johtuen Helsingin käräjäoikeudelle esitetään vaatimus tietoliikennetiedustelun käytöstä

7 §

Tietoliikennetiedustelua koskeva tuomioistuimen lupa

Tuomioistuin päättää tietoliikennetiedustelusta suojelupoliisin päällikön kirjallisesta vaatimuksesta.

Tietoliikennetiedustelua koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava

1) tietoliikennetiedustelun kohteena oleva 3 §:ssä tarkoitettu toiminta;

2) 1 kohdassa tarkoitettua toimintaa koskevat tosiseikat;

3) tosiseikat, joihin tietoliikennetiedustelun käytön edellytykset perustuvat;

4) tietoliikennetiedustelussa käytettävät hakuehdot tai hakuehtojen luokat sekä perustelut niille;

5) rajan ylittävän viestintäverkon osa, jossa liikkuvaan tietoliikenteeseen hakuehtoja käytetään, sekä perustelut viestintäverkon osan valinnalle;

6) tietoliikennetiedustelua koskevan luvan voimassaoloaika kellonajan tarkkuudella;

7) tietoliikennetiedustelun suorittamista johtava ja valvova tehtävään määrätty tiedustelumenetelmien käyttöön perehtynyt suojelupoliisin päällystöön kuuluva poliisimies;

8) mahdolliset tietoliikennetiedustelun rajoitukset ja ehdot.

1) tietoliikennetiedustelun perusteena oleva 3 §:ssä tarkoitettu kansallista turvallisuutta vakavasti uhkaava toiminta

3 §

Tietoliikennetiedustelun kohteet

Tietoliikennetiedustelulla saadaan hankkia tietoa:

1) terrorismista;

2) ulkomaisesta tiedustelutoiminnasta;

3) joukkotuhoaseiden suunnittelusta, valmistamisesta, levittämisestä ja käytöstä;

4) kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta annetun lain (562/1996) 2 §:ssä tarkoitettujen kaksikäyttötuotteiden suunnittelusta, valmistamisesta, levittämisestä ja käytöstä;

5) kansanvaltaista yhteiskuntajärjestystä uhkaavasta toiminnasta;

6) suuren ihmismäärän henkeä tai terveyttä taikka yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja uhkaavasta toiminnasta;

7) vieraan valtion toiminnasta, joka voi aiheuttaa vahinkoa Suomen kansainvälisille suhteille tai taloudellisille tai muille tärkeille eduille;

8) kansainvälistä rauhaa ja turvallisuutta uhkaavasta kriisistä;

9) kansainvälisten kriisinhallintaoperaatioiden turvallisuutta uhkaavasta toiminnasta;

10) Suomen kansainvälisen avun antamisen ja muun kansainvälisen toiminnan turvallisuutta uhkaavasta toiminnasta;

11) yhteiskuntajärjestystä uhkaavasta kansainvälisestä järjestäytyneestä rikollisuudesta.

7 §

Tietoliikennetiedustelua koskeva tuomioistuimen lupa

Tietoliikennetiedustelua koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava
1) tietoliikennetiedustelun kohteena oleva 3 §:ssä tarkoitettu toiminta;
2) 1 kohdassa tarkoitettua toimintaa koskevat tosiseikat;
3) tosiseikat, joihin tietoliikennetiedustelun käytön edellytykset perustuvat;
4) tietoliikennetiedustelussa käytettävät hakuehdot tai hakuehtojen luokat sekä perustelut niille;
5) rajan ylittävän viestintäverkon osa, jossa liikkuvaan tietoliikenteeseen hakuehtoja käytetään, sekä perustelut viestintäverkon osan valinnalle;
6) tietoliikennetiedustelua koskevan luvan voimassaoloaika kellonajan tarkkuudella;
7) tietoliikennetiedustelun suorittamista johtava ja valvova tehtävään määrätty tiedustelumenetelmien käyttöön perehtynyt suojelupoliisin päällystöön kuuluva poliisimies;
8) mahdolliset tietoliikennetiedustelun rajoitukset ja ehdot.

2) 1 kohdassa tarkoitettua toimintaa koskevat tosiseikat

Irakin armeija ja kurdijoukot ovat valtaamassa Mosulin ISILiltä 3 kuukauden piirityksen jälkeen.

ISILin arvioidaan reagoivan tärkeimmän tukialueensa menetykseen muuttamalla toimintansa painopisteitä. ISILin oman Rumiyah -julkaisun mukaan se pyrkii siirtämään toimintaansa enenevässä määrin Eurooppaan sinne palaavien vierastaistelijoiden mukana.

Ulkomaiselta tiedustelupalvelulta saadun tiedon mukaan ISIL on lähettänyt kaksi jäsentään Suomeen. Tiedustelupalvelun mukaan Suomeen lähetettyjen henkilöiden toimintaa ohjataan Mosulin An Nabi Yunusin kaupunginosassa sijaitsevasta nettikahvilasta tai –kahviloista käyttäen hyväksi Iraqi Telecom –operaattorin verkossa olevan sosiaalisen median keskustelufoorumia.

Kaksi Suojelupoliisin luotettavaksi arvioimaa toisistaan riippumatonta henkilölähdettä on kertonut kuulleensa pääkaupunkiseudulle saapuneen ISIL-jäseniä, jotka kirjautuvat jatkuvasti irakilaiseen keskustelufoorumiin. Lähteiden mukaan he käyttävät taistelijanimiä *Yusuf al-Muthanna* ja *Abubakr al-Suleimani.*

7 §

Tietoliikennetiedustelua koskeva tuomioistuimen lupa

Tietoliikennetiedustelua koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava

1) tietoliikennetiedustelun kohteena oleva 3 §:ssä tarkoitettu toiminta;
2) 1 kohdassa tarkoitettua toimintaa koskevat tosiseikat;
3) tosiseikat, joihin tietoliikennetiedustelun käytön edellytykset perustuvat;
4) tietoliikennetiedustelussa käytettävät hakuehdot tai hakuehtojen luokat sekä perustelut niille;
5) rajan ylittävän viestintäverkon osa, jossa liikkuvaan tietoliikenteeseen hakuehtoja käytetään, sekä perustelut viestintäverkon osan valinnalle;
6) tietoliikennetiedustelua koskevan luvan voimassaoloaika kellonajan tarkkuudella;
7) tietoliikennetiedustelun suorittamista johtava ja valvova tehtävään määrätty tiedustelumenetelmien käyttöön perehtynyt suojelupoliisin päällystöön kuuluva poliisimies;
8) mahdolliset tietoliikennetiedustelun rajoitukset ja ehdot.

3) tosiseikat, joihin tietoliikennetiedustelun käytön edellytykset perustuvat

Tietoliikennetiedustelun käyttö on välttämätöntä, koska tietoja kansallista turvallisuutta vakavasti uhkaavasta toiminnasta ei voida hankkia muulla tiedustelumenetelmällä.

Suomessa oleilevat henkilöt ja heidän käyttämänsä teleosoitteet ja –päätelaitteet ovat tuntemattomia, mistä syystä poliisilain 5 a luvussa säädettyjä tiedustelumenetelmiä ei voida kohdistaa heihin.

Henkilöt ja heidän käyttämänsä päätelaitteet sekä osoitteet voidaan tunnistaa ainoastaan tietoliikennetiedustelun avulla.

7 §

Tietoliikennetiedustelua koskeva tuomioistuimen lupa

Tietoliikennetiedustelua koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava
1) tietoliikennetiedustelun kohteena oleva 3 §:ssä tarkoitettu toiminta;
2) 1 kohdassa tarkoitettua toimintaa koskevat tosiseikat;
3) tosiseikat, joihin tietoliikennetiedustelun käytön edellytykset perustuvat;
4) tietoliikennetiedustelussa käytettävät hakuehdot tai hakuehtojen luokat sekä perustelut niille;
5) rajan ylittävän viestintäverkon osa, jossa liikkuvaan tietoliikenteeseen hakuehtoja käytetään, sekä perustelut viestintäverkon osan valinnalle;
6) tietoliikennetiedustelua koskevan luvan voimassaoloaika kellonajan tarkkuudella;
7) tietoliikennetiedustelun suorittamista johtava ja valvova tehtävään määrätty tiedustelumenetelmien käyttöön perehtynyt suojelupoliisin päällystöön kuuluva poliisimies;
8) mahdolliset tietoliikennetiedustelun rajoitukset ja ehdot.

4) tietoliikennetiedustelussa käytettävät hakuehdot tai hakuehtojen luokat sekä perustelut

- Hakuehdon kuvaus:

  WWW-liikenne Suomesta Iraqi Telecomin verkkoon

  dst 82.137.192.0-82.137.255.255 port TCP/80 or TCP/443

  dst 31.9.0.0 - 31.9.255.255 port TCP/80 or TCP/443

- Perustelut hakuehdoille
  - Suomeen lähetettyjä operatiiveja ohjataan irakilaisen Iraqi Telecomin verkossa olevan WWW-perusteisen keskustelufoorumin kautta. WWW-palvelut toimivat oletusarvoisesti verkkoporteissa TCP/80 tai TCP/443.
  - Ei tiedetä, missä tarkassa ip-osoitteessa palvelu sijaitsee. Julkisista rekisteritiedoista on selvitetty, että hakuehdossa mainitut kaksi verkko-osoitealuetta kuuluvat Iraqi Telecomille.
- Hakuehtokuvaus ilmaistuna hakuehtoluokkana:

  Iraqi Telecomin verkko-avaruudet; port TCP/80 tai TCP/443

6) tietoliikennetiedustelua koskevan luvan voimassaoloaika kellonajan tarkkuudella;
7) tietoliikennetiedustelun suorittamista johtava ja valvova tehtävään määrätty tiedustelumenetelmien käyttöön perehtynyt suojelupoliisin päällystöön kuuluva poliisimies;
8) mahdolliset tietoliikennetiedustelun rajoitukset ja ehdot.

- Tietoliikennetiedustelu aloitetaan 5.4.2018 klo 12.00 ja päättyy 5.9.2018 klo 12.00.
- Tietoliikennetiedustelua johtaa ja valvoo ylitarkastaja Maarit Möttönen.
- Rajoitukset ja ehdot:
  - Helsingin käräjäoikeuden saaman selvityksen perusteella lupa-aikaa lyhennetään hakemuksesta poiketen 3kk mittaisesti. Näin ollen tietoliikennetiedustelu saadaan aloittaa 5.4.2018 klo 12.00 ja se on lopetettava 5.6.2018 klo 12.00.
  - Tietoliikennetiedustelu tulee lopettaa ennen 5.6.2018 klo 12.00, jos tietoliikennetiedustelun tarkoitus on saavutettu tai sen edellytyksiä ei enää ole.

Tuomioistuimen myöntämän luvan toimeenpanon valvonta

- Jos tuomioistuin myöntää luvan tietoliikennetiedusteluun, toimittaa Supo lupapäätöksen tiedoksi riippumattomalle laillisuusvalvontaelimelle (tiedusteluvaltuutettu)

- Tietoliikennetiedustelun kaikki vaiheet dokumentoidaan kattavasti laillisuusvalvontaa varten
-
- Tiedusteluvaltuutettu valvoo, että Supo toimeenpanee lupapäätöksen sen ehtojen mukaisesti ja lainmukaisesti

Tietoliikennetiedustelun tulos: Kuusi yhteyttä Suomesta irakilaisforumiin

- Kolme liittymää paikantuu Pohjois-Suomeen. Analyysissa todetaan, että niiden käyttäjät ovat pitäneet yhteyttä sukulaisiinsa
  - Tiedot hävitetään viipymättä. Henkilöille ei tehdä ilmoitusta tietoliikennetiedustelusta, koska tiedot on hävitetty automaattisessa käsittelyssä peruuttamattomasti. Tiedusteluvaltuutettu valvoo, että hävitysvelvollisuutta on noudatettu.

- Yksi liittymä paikantuu Helsinkiin. Analyysissa todetaan, että sen käyttäjä on kuusi vuotta sitten Suomeen pakolaisena saapunut henkilö, joka pitää yhteyttä Mosulissa olevaan tyttöystäväänsä.
  - Tiedot hävitetään viipymättä. Henkilöille tehdään ilmoitus tietoliikennetiedustelusta, koska henkilön henkilöllisyys selviää manuaalisessa analyysissä. Tiedusteluvaltuutettu valvoo, että hävitysvelvollisuutta on noudatettu.

- Kaksi liittymää paikantuu Vantaan Petikkoon. Analyysissa todetaan, että tiedustelutoiminnan jatkaminen on perusteltua.
  - Liittymiin haetaan telekuuntelulupaa ja henkilöihin päätetään kohdistaa suunnitelmallista tarkkailua. Tiedusteluvaltuutettu valvoo tiedonhankinnan ja tietojen käsittelyn lainmukaisuutta.

Kiitos!

SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET